

nih pisateljev samo kot „Schlagwörter“ brez daljega besedovanja. Bralci naši bodo lahko še katero ime dostavili. Mi imenujemo sledeča:

Ciril in Metod s svojimi učenci — skoro vsa staroslovenščina na cerkveni — duhovski — podlagi, bodi si v glagolici, bodi si v cirilici — do novoslovenskih brizinskih spominkov, in pisanj iz XVI. veka, — tudi Truber, Dalmatin, Bohorič so bili duhovniki. — Iz XVII. Hren Tomaž in Kastelec Matija, Habelič. — Iz XVIII. stoletja — razen Popoviča, Kumerdeja in Linharta — skor vsi: Hipolit, Marko, Gutsman, Japel itd.

Začetnik novoslovenske proze in poezije: Vodnik — Ravnikar — Jarnik — Dajnko — Metelko — Zalokar — Veriti — Baraga — Potočnik — Cigler — Zupan — Zemlja — Stanič — Slomšek — Krempl — Murko — Stojan, Klančnik, Vrtovéc, Vrne, Hicinger (Podlipski, Znojenski), Mirko Poženčan (Ravnikar), Rodoljub Ledinski (Žokelj), Oliban, Drobnič Josip, Kafol, Rudmaž Simon, Kobe Jurij, Likar, Šmajdek, Hladnik, Bonač, Poklukar, Lézar. Vsi ti so že pomrli.

Živijo še: Majar Matija, Einspieler Andrej, Robida, Javornik, Božič itd. na Koroškem; — Muršec, Orožen, Rozman, Kosar, Virk, Božidar Raić, Oroslav Caf, Davorin Trstenjak itd. na Štajarskem; — Kocijančič Štefan, Marušič in drugi na Goriškem; — Pirc, Luka Jeran (Svitoslav), Volc, Zamejic, P. Ladislav Hrovat, Čebašek, Pintarja dva, Šolar, Svetličič, Vesel (Vesnin), Gorenc (Podgoričan) in še drugi na Kranjskem.

No! kolika bila bi slovenska literatura preteklih časov brez teh mož? Koliko pa je bilo družih — neduhovnov, ki so pisali in delali za narod naš? Lahko jih boste našli.

Zabavno berilo.

Branjevci „omike“.

Po volitvi na Notranjskem izbijeno premišljanje.

Vsaka dōba ima svoje posebnosti, nekaj, po čemur je različna od drugih, da! celó vsako leto se odlikuje po kaki posebnosti, katere drugo leto nima. Tako na priliko se eno leto posebno obnese s krompirjem, drugo leto je zelje táko, da že davno ni bilo takega, tretje leto je strašno veliko žužkov (kebrov), ki vse listje pozobljejo, četrto leto pridejo miši, za njimi gosenice, potem je zopet dosti vina, a to je kislo, kakor — no, kakor za „svobodnjaka“ pridiga v cerkvi, zato ga je pa drugo leto manj, a kar ga je, teče gladko kakor kandidatni govor liberalnega „mladega“ itd.

Letos bi bila splošno letina slaba, da bi ne bilo rodilo to leto posebno veliko — „svobode“ in „omike“. Zlasti se je „omika“ dobro obnesla, Notranjci je bodo imeli čez zimo dovolj, da ne bodo stradali. Ko bi jim pa tudi domá pošlá, jim ne bo treba pomanjkanja trpeti, kajti skoro v vsakem kraji imajo branjevca, ki po malem tržuje z „omiko“ in daje za priklado tudi sém ter tje še kaj „svobode“, kakor pridá mesár nekaj jeter, da je juha bolj vkusna.

Taki „branjevci“ pa niso bili od nekaj že to, kar so zdaj, kajti do lnskega leta bili so večidel učitelji in železniški uradniki. Ker se te baže ljudje „človeške podobnosti“ zdaj posebno in z jako pripravljanim ter vdanim duhom pečajo z razširjevanjem „omike“ po Notranjskem, mislim, da bo mikavno zvedeti, kje in kako so si pridobili za tako branjevstvo potrebnih vednosti, ali po domače, kje so „omiko študirali“. Povejmo

to v kratkem življenjepisi dveh takih, zdaj že etabliranih branjevcev.

Jaka je sin revnih kmečkih starišev. Če rečemo, da je on edini sin, hočemo reči s tem, da je bil ljubljenec očeta in matere, katera sta jako poštena in krščanska zakonska. Ni se toraj čuditi, da sta tudi o svojem „Jakcu“ imela jako velikanske misli, zlasti materi se je sanjalo vedno o „gospodu“, kaplanu, župniku, ali fajmoštru, dekanu, korarju itd. Skrbna mati toraj tako dolgo koledje pri gospodu župniku, da jej obljubi spraviti „Jakca“, kateri je bil po mislih matere najbolj „kunšten“ otrok v celi fari, v „šolo“, to se reče, v Ljubljano, kar se mu tudi posreči, ker je imel par dobrih znancev iz mladih let in zdaj premožnih trgovcev v mestu. „Jakec“ je dobil na ta način hrano pri takem prijatelju župnika, mati mu je pomagala, kolikor jej je bilo mogoče, in gospod kaplan so mu dali tudi sem ter tje kako staro suktnjo, da jo je krojač v vasi za „Jakca“ pre naredil.

Tako je bil „Jakec“ preskrbljen, sem ter tje je potreboval še kaj za šolske bukve, peresa, papir itd., pa se je že še kak „dober“ duhoven ali korar v Ljubljani našel, ki mu je tudi to oskrboval. „Jakec“ toraj ni imel druge skrbi, kakor to, da se je naučil, kar se mu je ukazalo, in pisal svoje naloge. Morda je bil pri tem opravilu kdaj lačen, pa mati so ga tolažili rekoč: „Nič ne maraj, Jakec, kedar boš gospod, boš imel vsega dosti.“

Nekaj časa je šlo vse po volji matere in očeta, „Jakec“ se je dobro učil in žlahta je že prašala, kako bo, kedar bo imel „novo mašo.“ Toda „Jakec“ postane „Jaka“, potem „Jakob“ in skrbna mati zvedó pri profesorjih, da „Jakob“ ni več tako priden, kakor je bil, da celó zanemarja šolo, da pa za izostajanje ne vé pravega vzroka, da posebno v cerkev zadnji hodi in se zad za stebre skriva; „če ne bo boljši — pravi profesor — bi se utegnilo pripetiti, da bi Jakob dvojko vjel.“

S solzami v očéh potoži mati to svojemu sinu, ki je njej še zmiraj „Jakec“, a ta se nekako čudno obrne od matere in jej reče: „Kaj boste poslušali profesorja! Ta me ne more trpeti. Boste že videli konec leta!“

In konec leta mati res vidi in britke, prav britke solze se jej vlijó po zgrbančeni koži, ko pride „Jakec“ domú — brez spričala, — kajti po poti ga je bil strgal; z „dvojko“ se ne more pobahati. Oče pa, ki zna svojo srčno žalost, dasiravno je daroval za sina ves zaslužek s žuljev svojih rok, bolj pokopati v svoje srce in kazati bolj neobčuten obraz, gré v Ljubljano, da bi pozvedel, kaj je, in res izvé dosti žalostnega; njegov sin se ni le slabo učil, temveč je bil zarad njegovega nespodobnega, nenravnega obnašanja v šoli in zunaj šole popolnoma izključen, dobrotniki so mu odtegnili mile roke in ubogi oče sliši povsod, kamor se gré za sinu skazane dobrote zahvalit, njegovo očetovo srce zeló zbodeče besede: „To je pravi potepuh! Da bi mu ne bili nikdar ničesar dali!“

Molčé, sramovajoč se svojega sina, pride oče domú. Ne očita sinu ničesar, njegovemu srcu izpuhne le beseda: „Kaj bo zdaj, Jaka? Za kmeta si preveč popačen, dela odvajen, za gospoda pa premalo znaš.“ — „Ej, kaj li bo!“ se zadere sprideni sin nad očetom. „Živel že bom, nič ne skrbite za-me!“

Materi se vderó še enkrat solze po celem obrazu, revica vidi, da je up njenih starih dni vničen, toda Jaka se ne zmeni, otročje čutje že mu je zatrto, in tako gré od domá v mesto. V šolo ga nočejo več, tudi se nima s čem preživeti, nekaj dni pohajkova po ulicah, potem se ponudi za pisarja, pa tudi tu ni za rabo, ker se je malo naučil in mu vrh tega rojijo že vse druge

muhe po glavi. Cez mesec dni tudi tukaj slovó dobí in zdaj začne misliti, kako bi živel. Prijatelj, sošolec, kateremu se je ravno tako godilo, mu svetuje, da se podá k železnici. „Tam — pravi prijatelj — človeku ni treba dosti znati. Da dva meseca vsak dan par ur knjigo pogledaš, pa boš naredil skušnjo, da bo veselje in potem si koj na konji.“ (Kon. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Vremenski prerok.* Na 5. strani koledarja družbe sv. Mohora za leto 1874. priobčuje g. fajmošter B. L. neki ključ, katerega je napravil visokoučeni slavni zvezdogled J. W. Heršelj. — Po tem ključu vsakdo popred že lahko izvé vreme za celo leto, ako opazuje, kdaj se luna spremeni, to je, ob kateri uri nastopi prvi krajec in mlaj. Tedaj bomo imeli do 4. novembra mrzlo vreme, če ne bo jugozapadnika, potem pa do 12. novembra lepo vreme, in od 12. naprej precej mrzlo, ako jugozapadnik nekoliko mrzlotne ne premaga. Okoli 20. novembra bo sneg in vihar, zlasti snega bo dosti padalo, tako, da je komaj pred 10. decembrom lepega vremena pričakovati, in še tega bo 19. december, ako jug ali zapadnik potegne, z dežjem in snegom pregnal. Še le sv. Štefan nam bo prinesel lepo zimsko vreme, novo leto (2. januarij) pa zopet z dežjem ali snegom proti. — Sicer pa, pratika je pratika!

* (*Uradniška jeza.*) V nekem volišči, kjer se je zoper nado osupnjenega okrajnega glavarja volil grof Hohenwart, je paša po končani volitvi zarohnel nad volilci: „Ne hodite mi še domu, tukaj čakajte, morda bo še ožja volitev.“ Volilci gredó kosit in med tem izvedó, da je tudi drugod grof Hohenwart voljen z veliko večino. Na to gré eden pogumnejših volilcev k okrajnemu glavarju in ga ponižno poprašá: „Gospod, ali nam je še treba čakati?“ Glavar, jeze ves zelen, zarrenčí nad njim: „Ej, pojte, kamor hočete, pojte k h.....!“ Kmečki volilec se smeja v pest in odide vesel. Potlej pa ljudje pravijo, da nekteri uradniki niso vljudni in prijazni z ljudstvom! Iz „Slovenca“.

Naši dopisi.

Iz Brega na Primorskem 1. nov. — Zmernost je lepa čednost, katera zavaruje in ohranjuje človeku njegove moči, dušne in telesne, kakor tudi njegovo blagostanje, med tem ko nezmernost ga izvodi le na napčne poti — v škodo in pogin. Posebno pijančevanje, vžitje omamljivega žganja se vedno bolj širi in tira prсто ljudstvo v vedno večje stiske in nadloge. Nasledke žganja vidi lahko vsak pameten človek ob nedeljah in pondeljkih, ko so navadno neredi in pretepi na dnevnem redu. Tej napačnosti moral bi vsak rodoljub zoperstavljeti se, posebno pa oni, kateri se z znojem in trudom ljudstva živijo. In gotovo nihče ne more grajati naprave take, da bi županije ovirale vedno množenje žganjarij in bi na žganje dale primerno doklado, do katere ima pravico vsak komun. — To bi bil nov dohodek ubogim srenjam, pijančevanju pa vsaj majhna jéz. Prevdarite!

Iz Gorenjskega konec sept. *) (*V velicah nadlogah*) živimo mi kmetje na Gorenjskem. Od kar nimamo več gozdov, nimamo drv za kurjavo in ne lesa, da bi pokrivali strgane strehe. Še v naših lastnih oddelkih nam ne izkažejo drv, da bi jih bilo za vse potrebe naše. Če prav ima kmet 12 govedi in 6 prešičev, ne dobí več drv odkazanih, kakor komaj 3 sežnje, pa še te, se ve da so

surove, da ne goré in da se jih še dvakrat več pokuri, predno je kuhano. Navadno nam jih odločijo komaj za 2 meseca, zato moramo v največem delu iti po-nje, če hočemo kuhano jesti. — In če pogledamo svoje strehe, kolika škoda se nam tukaj godí; kedar dežuje, teče na vseh stranéh na klajo, da gnjije, in zidovi se nam razmakajo. Dolgo že tožimo, da nam bo vsa klaja pognjila, pa vse zastonj; lesa nam ne odkažejo, da bi pokrili votle strehe. Kaj bo še le zdaj po zimi! In še ta drva in les, kar ga nam odkažejo, sekamo le v svojih gozdih, ne na graščinskem. Če bo sčasoma posekano vse drevje, kje pa bomo dobivali steljo? Vedno tožimo, naj nam razdelé gozde, pa zastonj. Skoraj tri leta so že pretekla, pa je še vse pri starem, med tem pa seka družba najlepši les po gozdih in ga prodaja na vse kraje. — To zastran drv in lesa.

Dalje davi že skoraj tri leta po naših planinah volk našo goved, žebeta in drobnico. Lansko leto samo je raztrgal 20 govedi, 80 drobnice in 6 žebet, letos pa že 3 žebet in nekaj junic. Dozdaj so plačevali od volka, če ga je kdo vstrelil, 25 gld., od volkulje pa 30 gold. Al poslušajte novico! Volka v naših planinah ne sme nobeden vstreliti. Dozdaj je imel vsak pravico, divjo škodljivo zver streljati, al tukajšnjega volka ne sme nobeden! Nedavno je volk strgal kmetu žebe, vredno čez 100 gold. Ubogi kmet gré k županu, naj pošlje zvečer kaj mož, da pazijo pri raztrganem žebetu, morebiti da pride zvečer volk zopet trgat. Gredó toraj zvečer 3 možje v planino čakati požrešnega volka, al gozdarji dvakrat strelijo nalašč blizo mrhovine, da bi volk gotovo ne prišel! In župan, ki je možé poslal, mora plačati 5 gold. kazni, in zažugalo se je vsakemu, kdor bo šel nad volka, bo moral plačati 10 gold. kazni — po kaki postavi? — to vedó, mislimo, samo gospodje obrtnijske združbe. Obsodili so tudi našega župana, da mora plačati 50 gold. kazni, zato, ker ni poslal ljudi gasit gozd, ki je unidan gorel. Gozd ni bil domače srenje in župan si ni upal poslati mož v ptuj gozd, bojé se, da bi spet ne plačal kazni, ker bi bil varoval škode. Povejte: kaka doslednost je to! Od tistega časa se klati volk po planinah; povemo pa, da v planini nimamo kóz, ampak le govejo živino, ki gozdom ne dela tolike škode. Že čez 100 let gonimo živino v planine, in če bi nam vzeli pašnike, kakor žugajo, no, potem more najbolji kmet prerediti celo leto domá komaj troje goved, zakaj naša živina je poleti vsa v planinah. Zdaj prašamo vas „Novice“, povejte nam, kdo bo škodo plačal, ki jo je naredil volk v planini in jo še dela, če ne smemo volka pobiti? *)

Mnogokrat se tudi sliši, da je kak kmet se stepel z gozdarji. Se vé, da nikakor ni prav in se ne sme na ptujem krasti; ali pa ni to vendar razložek, če kdo v svojem oddelku vseka kak obroč, da ga nabije na kad, čeravno mu ga gozdnar ne odkaže? Ako tacega srečajo ali dobé gozdarji, vzamejo mu sekuro in ga še tožijo, da se kaznuje.

Prav bridke so naše nadloge tem bolj, ker vse pri-tožbe pri tukajšnji gosposki nič ne izdajo. Še brinja smukati po svojih rovtah ni pripuščeno; gozdarji ubogim samicam, ki krajcarjev iščejo po brinjevih grmih, pobirajo žaklje in rešeta, ter jih tožijo pri gosposki. Po takem naj raji zrelo brinje čez zimo pognjije, kakor da bi ga reveži nabirali. Gotovo ne zahtevamo preveč, ako zahtevamo le to, naj nam razdelé gozde, dokler je še

*) Deželni poslanec gosp. dr. Poklukar ima pač lepo priliko, v prihodnjem deželnem zboru interpelirati vlado: ali postava od leta 1869., katera strelnino odločuje za volkove in drugo zver, je za Gorenjske planine preklicana.

stavljenje branilnih zidov, skopanje hranilnih grabnov, urejanje vód itd.

Pri obstoječih starejih v prepoved detih gozdih je pozvedeti, ali so prepovedani predpisi primerni sedanjim razmeram, in zaukazati se imajo premembe, če so take potrebne, po zaslišanji vdeležencev.

Gozdi v prepovedi se imajo, če je mogoče, zaznamovati s primernimi napisi in tablami in vpisati se imajo v zaznamek, katerega ima spisavati vsaka politična okrajna gosposka po priloženem obrazcu, kakor to veleva §. 3. (Dal. prih.)

Slovstvene stvari.

Zapisnik

XXIX. skupščine odbora Matice slovenske

6. novembra 1873.

Pričujoči so bili dr. Costa, predsednik, in naslednji odborniki: dr. Janez Bleiweis, Jeran, Marn, Pleteršnik, Praprotnik, Sovan, dr. J. Strbenec, Svetec, Šolar, Tomšič, Tušek, Vavrú, Iv. Vilhar, dr. Vončina, dr. Zupanec in Žakelj.

Predsednik dr. Costa najprej naznanja omilovaje veliko zgubo, katera je zadela Matico po smrti njenega neutrudljivega tajnika. Vi, pravi, gospodje odborniki! veste dobro, da je bil umrl tajnik duša Matici slovenski; dokler ostane ona, hvalno se bode spominjal tudi njen neutrudni tajnik prof. Anton Lézar. Slava mu! (Odborniki pritrdijo.)

Predno po društvenih pravilih pričnemo obravnavo o tajništvu prihodnjem, naj povem, a) da je Matica za razstavljenosti stvari svoje dobila na Dunaji pohvalno pismo, da sem pa jih jaz, s predsednikom dramatičnega društva vred, svést si Vaše pritrditve, poklonil v Atheneum, ki se nareja na Dunaji (odborniki pritrdijo tej odločbi); b) da se letošnje knjige zaradi posebne zadrege v tiskarni le počasi tiskajo: „Letopis“ in „Slovanstvo“, katero oboje bo prav znamenito, in bode dovršeno do občnega zbora, ki utegne biti meseca januarija.

Na to bere predsednik pismo g. dr. Kreka, ki pravi, da mu ni mogoče gledé sestavljanja vprašanj iz tradicionalne literature odborovi želji za zdaj vstreči, ker je z drugimi deli za več časa obložen. Odbor vendar po nasvetu šolskega nadzornika gosp. J. Šolarja sklene poprositi g. dr. Kreka, ker je ravno on sprožil stvar, ima itak v rokah narodno blago in je najsposobniši za ta posel, naj o priliki o tem sestavi vsaj glavna načela. „Gledé društvenega tajnika — čita predsednik iz dr. Gr. Krekovega pisma: „sem jaz mnenja, da se mora služba razpisati in potem onemu podeliti, kateri bode za ta posel najsposobniši.“ Tudi nisem proti temu, da se tajništvo provizorično za nekaj časa oddá, ako se sposobnih kandidatov ne ogiasi. Vsekako sem pa odločno proti temu, da dobi to službo kdo, kteremu bi bila le postranski posel. Tudi tirjam od prihodnjega tajnika, da je znanstven mož in napredovalen, ker mračnjaštvo je pogubno narodu in slovstvu.“ — Gosp. predsednik potem bere iz Maticnega opravilnika §. 36 in 37, po katerih se ima služba tajnikova po razpisu oddati za tri leta; dokler se pa najdejo odborniki, ki so pri volji opravljati tajnikovo službo, ne razpiše se služba tajnikova, da se Matici prihranijo stroški. Odbor pa ima pravico, dovoliti jim nekako nagrado, vendar nikoli ne čez polovico plačila, katero občni zbor za tajnika potrdi v proračunu.

Jaz sem prejel doslej — nadaljuje potem predsednik dr. Costa — to ponudbo g. profesorja Ivana Tušek-a,

toda z nekaterimi pogoji: a) da se služba poviša v plači na 250 gld., b) da se korektura Maticnih knjig popolnoma loči od nje, in c) da se najame kdo, ki pomore vrediti, kar je v Maticnih stvareh zaostalo o boleznih in po smrti prešnjega tajnika.

Predsednik zdaj vpraša: Ali hoče izmed gospodov odbornikov kdo prevzeti, ali vé koga imenovati, ki bi mogel prevzeti tajništvo? — Ker se nikdo ne oglasi, naj se prične obravnavo o povedani ponudbi.

Odbor soglasno sprejme ponudbo gosp. prof. Tušek-a, in sicer, kar a) plačo zadene, da se primerno vstavi v proračunu prihodnjemu občnemu zboru; kar b) korekturo tiče, vkrene po razgovoru, katerega so se vdeleževali gg. dr. Bleiweis, Šolar, Pleteršnik, Marn, Svetec in Vončina, naposled po nasvetu g. Sveteca, naj se, po dogovoru s prijatelji, sproti od slučaja do slučaja odločuje; in kar c) posebno pomoč zadeva, da se zaostale reči spravijo v red, proti dostojni nagradi, se vdá ravnatelj šolski gosp. A. Praprotnik, da bode pomagal novemu tajniku dotlej, da se v Matici vrvná, kar je treba, da bode delovala potem spet poredoma v pospeh slovstva ter v prid Slovencem.

Zabavno berilo.

Branjevci „omike“.

Po volitvi na Notranjskem izbujeno premišljevanje.

(Konec.)

„Dobra je ta“, si misli Jakob, si preskrbi za ta dva meseca hrano na ta ali oni način, naredi skušinj, kar se njemu samemu res težko ne zdi, in dobi — od konca res borno — službo pri železnici, kjer vé, da bo kmalu avanciral, če ne okrade kase — k čemur pa nima priložnosti — ali če se ne zameri višim, čegar se pa varuje.

Zdaj je Jaka ali Jakob samostojen, ne učitelj, ne oče ga ne nadzoruje, nihče ga ne sili, da bi hodil k spovedi in v cerkev, kar tudi čisto opusti; zdaj je prost ali svoboden, toda še vedno hud na vse, ki so se mu v študentovskih letih zamerili, in ti so posebno duhovni, ker na kateheta zvrne vse, kar se mu je v šoli neprijetnega pripetilo. Zabavlja toraj čez duhovne sploh, ker jim hoče pokazati, da mu zdaj nič ne morejo. Mati mu je med tem umrla, njeno oko je vgasnilo solzno, ker tistega, komur so bile namenjene vse skrbi starih let, ni videla pri svoji smrtni postelji, on jej ni očes zatisnil, marveč prišel je še le k pogrebu, lepo gosposko oblečen, z veliko zlato urno verižico, je vrgel desetak tje, da se njegova mati spodobno pokoplje in da se ljudém, ki so rekli, da iz „Jaka“ ne bo nikdar nič, jezik zaveže. Po malem besedovanji z očetom odpeljal se je zopet z mestno kočijo na svojo postajo in vsega je bilo konec. S tem je spolnil vse otroške dolžnosti, z materjo vred, če že ne prej, je pokopal vse dobre nauke, katerih se je mlado in nedolžno še njegovo srce nekdanj napolnilo.

Prvo, kar stori zdaj, je, da pristopi tisti veri, katero oznanjujejo nasprotniki duhovnov, na katere je tudi on jezen; zatoraj mu imé „Jaka“ ni več po volji, to je trivijalno, kmečko, omikanemu človeku nepristočno; imenuje se „Radoslav“ in stari oče, ki o tem izvé, pravi: „Moj sin je bil Jaka, Radoslava nisem imel“.

In kak je zdaj ta Radoslav! Kjer najde priliko, zabavlja čez duhovščino, vere že davno več nima, prigovarja kmete, da naj se ne dajo slepariti po „farjih“, marveč, da se poprimejo novega gesla, ki je: vse za svobodo! Ker ima več časa, kakor drugi ljudje, se po-

sebeno pri volitvah dá rabiti za pridnega agitatorja, in ker ima tudi gladek jezik, mu gredó sém ter tjà priprosti kmetje na limanice, posebno če tu ali tam kak polič plača ali komu kje protekcijo obljubi. Kakor agenti sleparskih Dunajskih hiš srečke ali „loze“, tako ponuja tudi on povsod „omiko“, kjerkoli ga kdo poslušati hoče, deloma iz lastnega veselja, ker se hoče maščevati nad svojimi nekdanjimi „trinogi“, ki so mu že učencu zatirali prostost ali svobodo, deloma iz dobičkarije, ker od te barantije vleče procente, kar pa nikomur ne pové. Kmetje pa, ki jih vjame na svoje limanice, res niso več „hlapci“ duhovstva, pač pa hlapci človeka, kateri se je zavoljo prazne glave rešil na brod železniške službe. Kaj je bolj častno, to ali ono?

Tak je branjevec „omike“ prve vrste, druga vrsta se nabira iz učiteljev, ne iz vseh, marveč iz onih, ki so si izvolili učiteljski stan ne iz poklica ali veselja, marveč le zaradi tega, ker zavoljo plitvih vednost in bolj ali manj prazne glavice niso mogli nikamor ter si izvolili preparandijo kot „refugium peccatorum“. Vsak vé, kako lahko je nekdanj vsak preparandijo „izdelal“, in res se mora človek čuditi, če naleti na tacega človeka, ki ne vé, je li Pariz ali Berlin v Ameriki ali Aziji, je 30letna vojska trajala 10 ali 6 let, je li beseda „Inspektor“ francoska, nemška ali slovenska, je li Bismark pruski cesar, ali španjski vojskovodja, — in če se vrh tega tak človek ponosno predstavi kot učitelj in agitator za „omiko“ in „svobodo“. Res da ga lahko pridobé „mladi“, ako mu pišejo priliznjeno pismo, v katerem se bere, „da se zanašajo na njega kot znanega rodoljuba, ter omikanega in politično izobraženega prijatelja napredstva“ itd., kajti znano je, da se gimpelj najlaže vjame; toda kaj si more misliti res omikani človek, če tudi ni politično izobražen, o omiki, katero prodaja tak „branjevec“! Imamo, hvala Bogu! tudi še mnogo učiteljev, ki so popolnoma izobraženi in svojemu poslu kos, toda ti se ne dajo rabiti za tako agitacijo, kakoršno so osnovali slovenski in nemškutarski „svobodnjaki“. Zato so pa tudi šole tih učiteljev izvrstne, otroci se kaj naučé, med tem, ko so šole branjevcev „omike“ večidel prazne in otroci, ki v nje zahajajo, divji in nevedni, kakor otroci prebivalcev nekaterih otokov južnega morja. Naj tak učitelj seje pravo omiko najprej v šoli, potem tudi drugod, a ne nove omike, timveč pravo.

Nahajamo med branjevci take „omike“ še drugih, a ne boljših, deloma še slabših ljudi: spačene študente, ki so šolo na kol obesiti morali in „per tot discrimina rerum“ kot pisaci pri odvetnikih itd. našli več dela, kakor plače in slave — ali pa domá ostali, ponosni na to, česar se niso učili, — odpuščene vojake, na kant prišle trgovce ali kje zaradi kake difference med kaso in knjigo iz službe zapodene bivše uradnike itd. Toda ti ne morejo delati veliko kupčije z omiko, ker jih ljudstvo pozná in vé, da to, kar od njih prihaja, ne more biti boljši od njih, da bi toraj taki ne mogli biti dobri voditelji, ker so sami predaleč zabredli.

Zato svetujemo našim ljudém, da take branjevce s kramo vred zavrnejo nazaj tje, od koder so prišli; če bodo videli, da ničesar ne spečajo, bodo že zginili, kakor so večidel zginili tisti judje, ki so nekdanj po deželi ljudi z malopridnim blagom sleparili. Če je kaka roba kaj vredna, kupci že sami pridejo, jih ni treba vabiti z bahanjem in priliznjeno besedo.

Taki „branjevci“ tudi niso pravi domorodci, ker gredó s trebuhom za kruhom. Kako tudi bodo! Dom ljubi, kdor ga ima; ti ljudje ga pa nimajo. Taka je; če ni res, naj nas kdo drugačne prepriča, če more.

Iz prve seje državnega zbora Dunajskega.

„In vsega je začetek: — niks tajč.“

„In vsega je začetek: — niks tajč“ („nič po nemško“). Pod tem napisom Dunajski „Tagblatt“ šaljivo popisuje začetek državnega zbora 4. dne t. m. Dokler se namreč zbor po predpisanem običaji ne ustanovi in si ne izvoli predsednika in njegova namestnika, gré tistemu poslancu mesto predsedstva, ki je med poslanci najstarejši. Najstarejši po naključju je zdaj v zbornici neki Rubinstein, poslanec iz Galicije, ki se je izgovoril, da ne razume toliko nemški, da bi mogel predsedovati in voditi obravnave državnega zbora. Treba tedaj je bilo, izbrati si družega, za njim najstarejšega, in čuda! minister Lasser je prvi zbor direktno izvoljenih poslancev moral začeti z ogovorom, v katerem svetu nehoté oklicuje, da Avstrija ni nemška, kakor bi jo nemškutarji radi imeli. Tagblattova šala „niks tajč“ je tedaj prav za prav le bridka ironija nemškutariji Avstrijski; pisatelj njen bi se rad norčeval z „niks tajč“, al vidi se, da se mu v smeh meša žolč. — Naj našim bralcem iz glasovitega začetka prvega zbora podamo nekoliko vrstic iz Dunajskega „Tagblatta“.

„ — — — vabim najstarejšega gospoda, da prevzame predsedstvo; ker pa zbornice najstarejši ud misli, da se zaradi nezadostnega znanja nemškega jezika odpovedati mora tej časti, se obrnem s svojo prošnjo do gosp. viteza d' Elverta — —“ Te besede, s katerimi je g. minister Lasser odprl prvo sejo direktno voljenega državnega zbora, so učinile nepopisljiv vtisk v zbornici. Bolj drastično bi se ne bila dala na en mah podoba „mnogonarodne“ Avstrije pred oči postaviti. Prva beseda tedaj — „niks tajč“! Al ob enem bila je tudi ta beseda beseda rešitve, rešitve za katoliški značaj Avstrije, ki je, kakor že tolikokrat, tudi tukaj zopet našel svojo brambo.*) Ali se namreč vé, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi rešilni genius Avstrije ne bil babilonskega jezičnega kaleidoskopa v zibelko eksistence položil in bi omenjeni najstarejši ud državnega zbora ne bil po „nezadostnem znanju nemškega jezika“ od predsedniškega sedeža oddaljen? Žid, žid Rubinstein iz Galicije bil bi po tem, če tudi le parkrat 24 ur, na tem sedežu sedel in grof Hohenwart in njegovi pobožni sedežni sosede iz raznih katoliških delov Avstrijskega sveta, ki so tako tiho položili državnozbornu obljubo, tako tiho, da je najbrže še sami niso slišali, bili bi potem, ako bi se utegnili primeriti, da bi je ne držali, priležen izgovor imeli, da taka obljuba, dana židovskemu predsedniku, za resnično katoliškega ali katoliško resničnega Avstrijana nima vezilne moči. Toda nevarnost je srečno odvrnjena, židovski starešina je odstopil katoliškemu podstarešini prostor in če bi gospodje slučajno hoteli pozabiti svojo poslansko prisego, bodo zato morali že drug izgovor najti, pa ga bodo tudi našli. Brnski župan vitez d' Elvert je zlezal tedaj na predsedniški stol. Droben, suh gospod, ves siv že, nekako birokratično pripognjen in na videz nekoliko pomenen na to, da je župan iz provincije.

Vitez d' Elvert tedaj, a ne žid Rubinstein, jemal je poslancem obljubo, al tudi ta prav za prav ne, ampak zbornični spiritus familiaris, zmirom potrebni Kupka, kajti brez njegove izdatne pomoči bi se bila z neba padlemu predsedniku pri klicanji imen sém ter tjà prav slaba godila. Al, čujte! spet pri početku obljubovanja poslancev se je vtaknila epizoda babilonske

*) Te besede kažejo, da g. Schlesinger, ki je „Tagbl.“ članek pisal, je žid (jud). Vred.